

Kim van Kooten (41) was net op zoek naar een nieuw schrijfproject, toen haar vriendin Pauline (46), haar vroeg om het verhaal van het misbruik in haar jeugd op te schrijven.

“Kim is in mij gekropen.”

Interview: Elleke van Duin.

Fotografie: Paul Bellaart

KIM VAN KOOTEN
“Ik ben vereerd
dat Pauline mij haar
geheim toevertrouwde”

PAULINE
“Kim heeft door
mijn ogen naar
buiten gekeken”

////////////////////

Ik ga aan mijn tafeltje zitten en leg mijn hand op mijn buik, die pijn doet. Van de griep, maar ook omdat ik precies op die plek voel dat ik de enige ben. Er zijn hier geen andere meisjes zoals ik. Ik zie het aan ze. Ze zijn anders. Ik zie het aan hun ogen, ze kijken vrolijker. Dommer. Omdat ze niet bij alles hoeven na te denken. Ik heb soms het gevoel dat mijn hoofd uit elkaar knalt van het denken. Want het is niet alleen op woensdag, vrijdag en zondag. Het kan altijd gebeuren. Ik durf 's avonds niks meer te drinken, want als ik 's nachts moet plassen hoort hij me op de trap. Hij heeft net zulke oren als ik.

Uit: Lieweling

Hoe zijn jullie vriendinnen geworden?

Pauline: “We hebben elkaar zeven jaar geleden voor het eerst ontmoet, onze kinderen zaten bij elkaar in de klas.”

Kim: “We zijn een beetje hetzelfde type, allebei erg op onszelf. Daar voel ik me over het algemeen snel schuldig over. Bij Pauline hoeft dat niet. Heerlijk als je weet dat je vijf minuten van tevoren kunt afbellen en eerlijk kunt zeggen dat je geen zin hebt of dat je moe bent.”

Pauline: “Het is ook goed als je samen bent en een poosje stil kan zijn.”

Kim: “Twee einzelgängers dus.”

Pauline: “Best een wonder dat we elkaar gevonden hebben.”

Waarom moest Lieweling er komen?

Kim: “Vier jaar geleden zat ik bij Pauline in de tuin. Ik had net *Alles is familie* af en was op zoek naar een nieuw schrijfproject, maar wat? Ik heb zo'n haat-liefdeverhouding met schrijven, dat ik het voor me uit schuif. Jaren doe ik over een script. Ik wist het werkelijk niet. Ik wist wel dat ik iets heel anders wilde maken.”

Pauline: “Vanaf het moment dat ik ging studeren, wist ik dat ik een boek wilde schrijven over mijn jeugd. Niet toen, maar later, als mijn nieuwe leven gelukt was. Wanneer dat later zou zijn, wist ik zelf ook niet. Toen ik na dat gesprek in de tuin 's avonds in bed lag, dacht ik: Kim is de oplossing. Ik heb een lieve man, ontzettend leuke kinderen, een goede carrière. Ik ben heel gelukkig. Vanuit dat geluk durfde ik terug te kijken op mijn beklemmende jeugd. Nu was het een goed moment om mijn verhaal te vertellen. Het moest iets moois zijn, iets wat nog niet bestond. Maar vooral iets wat mij paste. Dat betekende dat het met humor moest. Daarnaast ben ik vormgever; ik wilde van iets lelijks iets moois maken. Maar eerst

moest ik Kim nog vertellen wat er was gebeurd.”

Kim: “Ik schrok vreselijk. Tegelijkertijd was ik vereerd dat ze mij haar geheim toevertrouwde. Omdat Pauline zo beeldend kan vertellen, ging het verhaal al snel leven. Ik hoorde de personages praten. We hebben direct ook al enorm gelachen, hoor. Al die gekke types, de hilarische gebeurtenissen. En dan dat platte Rotterdamse taalgebruik van de familieleden. Dat was tegelijkertijd weer verwarrend. Aan de ene kant dacht ik: wat vreselijk voor Pauline dat ze dat heeft meegemaakt. Maar ik dacht ook: het kan heel mooi worden.”

Pauline: “Ik zag Kim schrikken, af en toe. Logisch.”

Kim: “Incest is zo heftig, daar kun je nauwelijks over praten. Wilde en kon ik wel die tunnel in? Mijn dochter Kee was toen drie jaar oud. Ik ben vrij angstig ten opzichte van mijn kinderen, zie overal gevaar. Was het verstandig om zo'n zwaar onderwerp op te zoeken? Maar Pauline zei direct: ‘Ik ga je helpen. We gaan het samen doen.’ Ik voelde: zij kan me de goede kant op sturen. Het moest geen boek worden waar mensen bang voor zijn en wat ze niet durven te lezen. We nemen je als lezer mee en zijn voorzichtig met je.”

Hoe verliep de samenwerking?

Pauline: “Ik ben mijn herinneringen gaan rubriceren, per jaar. Dat ruwe materiaal mailde ik naar Kim en zij ging ermee aan de slag.”

Kim: “We hebben niet direct een uitgever gezocht. Want dan was er een deadline en moesten we ons haasten. Al duurde het drie of tien jaar, dat maakte niet uit.”

Pauline: “Sommige stukken vond ik leuk om op te schrijven, maar sommige delen waren moeilijk. Ik maak het in mijn hoofd

Kim: “Misbruik zie je niet aan een kind. Het is erin getraind om te lachen, niet op te vallen”

PAULINE: “LATEN WE ONS ERVAN BEWUST ZIJN DAT HET VOORKOMT. EN NIET ALLEEN IN EEN KELDER IN HET BUITENLAND”

PAULINE: “IEDER NIEUW STUK TEKST WAS EEN GRUWELIJK CADEAU IN MIJN MAILBOX”

natuurlijk liever kleiner dan groter, maar Kim had de waarheid nodig om er fictie van te maken. Dus ik moest toch op zoek naar details die ik liever liet rusten.”

Kim: “Ik ben zo kwaad geweest op haar stiefvader. Ik haatte hem. Ook op die moeder was ik woedend. Maar dan dacht ik: ik doe het voor Pauline. Dit verhaal moet verteld worden. De toon is luchtig, maar daaronder zit bewust een heftige waarheid verstopt. Dat moet de lezer voelen.”

Pauline: “Ieder nieuw stuk tekst was een gruwelijk cadeau in mijn mailbox. Kim schrijft zo levensecht.”

Hoe zijn jullie omgegaan met het onderwerp incest?

Pauline: “Incest is zo’n lelijk woord. Ik moet altijd denken aan insect. Ik heb het liever over kindermisbruik. Dat beschrijft het beter: een kind van wie misbruik wordt gemaakt.”

Kim: “Een bevriende psychologe heeft ons geholpen met inzichten en achtergrondinformatie. Hoe zitten dat soort gezinnen in elkaar? Wat voor effect heeft misbruik op een kind?”

Pauline: “Het gaat mij er niet om dat ik wil vertellen wie wat deed en hoe het gebeurde. Ik wil vooral vertellen wat misbruik met een kind doet. Dat een kind geen oordeel heeft, niet beseft dat het niet kán wat er gebeurt. Een kind is ontzettend loyaal, wil de dader niet verraden. Dat is een van de belangrijkste dingen in het boek. Maar het kind is ook constant op zijn hoede. Als mijn stiefvader ergens stond, moest ik zorgen dat ik ergens anders stond. Als mijn moeder wegging, moest ik zorgen dat ik in een andere kamer was. Ik was voortdurend aan het schakelen: als ik nu zeg dat ik honger heb, gaat mijn moeder misschien boodschappen doen en ben ik alleen, dus dat kan ik beter niet zeggen. Zo bleef ik scherp. Daar heb ik mijn oplettendheid aan overgehouden. Ik zie alles en kan altijd snel reageren.”

Kim: “Misbruik zie je niet aan een kind. Een misbruikt kind is erin getraind om te lachen, om niet op te vallen. Een kind denkt niet snel: het klopt niet wat er hier

gebeurt. Wel: het is vast mijn schuld. Of: als hij maar niet boos wordt. Of: laat ik er maar niet aan denken, dan is het er niet. Daarom hoop ik dat iedereen *Lieveling* gaat lezen. Leerkrachten, huisartsen, middelbare scholieren. Het moet. In 38 procent van de gevallen is de dader een direct familielid. Om die reden wordt vaak geen aangifte gedaan.”

Pauline: “Laten we ons met zijn allen ervan bewust zijn dat misbruik voorkomt. En niet alleen in een kelder in het buitenland. *Lieveling* is niet geschreven uit rancune. Ik heb afstand kunnen nemen van de gebeurtenissen in mijn jeugd. Mijn moeder leeft nog maar ik heb al twintig jaar geen contact meer met haar. Dat is goed. Ik ben heel tevreden met hoe ik mijn moeilijke geschiedenis heb weten om te buigen naar een mooi leven. *Lieveling* is een roman, geen biografie.”

Kim: “De laatste keer dat ik het doorlas, zei ik: ‘Wat een rotverhaal eigenlijk.’ Pauline antwoordde: ‘Ik vind het zo zielig voor Puck.’ Toen zei ik: ‘Maar het gaat over jou.’ ‘O ja’, zei ze toen.”

Wat hebben jullie je kinderen verteld over *Lieveling*?

Kim: “Dat ik het verhaal van Pauline aan ▶

KIM VAN KOOTEN (1974) speelde in talloze films en series, waaronder *Phileine zegt sorry* (Gouden Kalf beste actrice), *Het diner* en de tv-series *Evelien* en *In therapie*. Ze schreef onder meer de scenario’s van *Blind date* (Gouden Kalf beste film), *Met grote blijdschap* (Gouden Kalf beste scenario), *Alles is liefde* en *Alles is familie*. Kim is getrouwd met acteur Jacob Derwig en moeder van Roman (11) en Kee (7).

PAULINE BARENDREGT (1969) is eigenares van ontwerpadviesbureau *Studio Button* en geeft onder meer les aan artEZ hogeschool voor de kunsten in Arnhem. Ze woont samen met Bas Albers en heeft drie kinderen: Jip (22), Kees (13) en Teddy (10).

KIM: "IK WIST OP EEN GEGEVEN MOMENT WEL: DIT IS MOOI. MAAR TOEN MIJN VADER DAT BEVESTIGDE, WAS IK NOG BLIJER"

het opschrijven ben. Samen met Pauline. Dat vonden ze eerst vooral heel gezellig. Nu het boek bijna uitkomt, horen ze er meer over. Kee is nog maar zeven, haar heb ik verteld dat het een zielig verhaal is over een meisje dat niet gelukkig is thuis, maar dat het uiteindelijk allemaal goed komt. Roman is elf, hij heeft de leeftijd dat hij er meer van wil weten. Als ik een script krijg thuisgestuurd, is het eerste wat hij wil weten: 'Mama, moet je zonen?' Dat mag niet van hem. Hij is bezig met mijn werk en met wat ik doe, en wat er gênant aan is. Ik heb hem uitgelegd dat *Lieveling* gaat over de jeugd van Pauline, die niet fijn was. Dat er veel kinderen zijn die angstig zijn omdat hun ouders niet goed voor hen zorgen, terwijl je je juist veilig moet kunnen voelen thuis. Ik vind het goed dat hij weet dat bij sommige kinderen thuis iets aan de hand is."

Pauline: "Ik heb mijn verhaal aangepast aan de leeftijd van mijn kinderen. Ik heb verteld dat mijn moeder getrouwd was met een man die meer van kinderen hield dan van zijn vrouw. En dat dat heel

onhandig is. Ik heb het niet zwaar gemaakt, van: jongens, ga even zitten, er is iets ergs gebeurd. Als er vragen komen, beantwoord ik die. Ik wil ze niet belasten. Op een dag zijn ze oud genoeg, dan kunnen ze *Lieveling* lezen en weten ze waar ik vandaan kom. Mijn oudste dochter Jip van 22 heeft het al wel gelezen, ze vond het heel mooi en is apetrots."

Hoe reageerden jullie mannen op *Lieveling*?

Pauline: "Bas wist al heel lang dat ik dit boek wilde maken. Hij is vooral erg trots. Trots dat ik het nu voor elkaar gekregen heb. En trots op mij, want hij weet als geen ander hoe goed het met me gaat."

Kim: "Jacob is ook heel trots, ook omdat hij Pauline goed kent. Hij heeft veel meegelezen, ik laat hem sowieso lezen wat ik maak. Mijn schrijven heeft een enorme weerslag op ons gezinsleven. Ik ben namelijk niet leuk als ik schrijf. Omdat ik het schrijven zelf eigenlijk niet zo leuk vind, het is zo'n worsteling. Ik acteer liever. Ik plande schrijfdagen in, dan moest ik wel. Soms lukte het goed en kwam er ineens heel veel, maar vaker kwam er niets. Dan was ik de wanhoop nabij. Ik heb mazzel dat Jacob dat allemaal pikt. Dan brengt hij me een kopje soep en zegt: ga maar door, ik eet wel alleen met de kinderen. Uiteindelijk heb ik mijn vader gebeld en gevraagd: waarom is schrijven nou zo moeilijk? Hij had een tip: 'Je moet het niet te lang achter elkaar doen. Ga twee uur schrijven en stop dan. Ga wandelen of fietsen of niets doen.

Dan ben je veel geconcentreerder.' Mede dankzij zijn advies ging het schrijven de laatste paar maanden beter en nu is het af. Mijn vader heeft het gelezen, hij was erg geraakt. Mijn moeder ook. Daar was ik best nerveus over, hun mening is voor mij enorm belangrijk. Al wist ik op een gegeven moment zelf ook wel: dit is mooi. Daar ga ik niet vals bescheiden over doen. Het leest als een trein, het is zuiver, niet pathetisch. Maar toen mijn vader dat bevestigde, was ik nog blijer."

Wat betekent het boek voor jullie vriendschap?

Pauline: "Die is zo veel intenser geworden. Kim is in mij gekropen en heeft door mijn ogen naar buiten gekeken."

Kim: "Pauline en ik, wij zijn een eilandje apart. We zijn voorzichtig met elkaar geweest en hebben tegelijkertijd alles met lef gedaan. Dat zij op mijn pad is gekomen, daar ben ik iets of iemand zo ontzettend dankbaar voor. We zullen de rest van ons leven met elkaar verbonden zijn. Ik gun alle vrouwen zo'n vriendschap." □

LIEVELING: RAUW & HILARISCH

De steenrijke zakenman bij wie Puck en haar moeder intrekken, blijkt pedofiel

te zijn. Hij misbruikt Puck vanaf haar vijfde. Subtiel en met zelfspot beschrijft ze haar stiefvader, die haar geen keus laat terwijl haar moeder met een fles rosé op de bank ligt. De lezer krijgt een kijkje in Pucks hoofd, die ondanks alles positief blijft. Door de vele dialogen in plat Rotterdams en de levenslust van Puck, is *Lieveling* dwars door de rauwheid heen ook hilarisch.

Lieveling – Naar het verhaal van Pauline Barendregt, door Kim van Kooten, vanaf 9 november in de winkel.